

Czwartek, 4 lipca 2013 r.

P7_TA(2013)0322

Program inwigilacji amerykańskiej NSA, służby wywiadowcze w różnych państwach członkowskich i wpływ na prywatność obywateli UE**Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 4 lipca 2013 r. w sprawie programu inwigilacji amerykańskiej Agencji Bezpieczeństwa Narodowego, służb wywiadowczych w różnych państwach członkowskich i wpływu na prywatność obywateli UE (2013/2682(RSP))**

(2016/C 075/14)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 2, 3, 6 i 7 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz art. 16 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej oraz europejską Konwencję w sprawie ochrony praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC),
- uwzględniając Konwencję nr 108 Rady Europy z dnia 28 stycznia 1981 r. o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych wraz z późniejszym protokołem do niej z dnia 8 listopada 2001 r.,
- uwzględniając ustawodawstwo UE w sprawie prawa do prywatności i ochrony danych, zwłaszcza dyrektywę 95/46/WE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz swobodnego przepływu takich danych, decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW w sprawie ochrony danych osobowych przetwarzanych w ramach współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, dyrektywę 2002/58/WE w sprawie prywatności i łączności elektronicznej oraz rozporządzenie (WE) nr 45/2001 o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie tych danych,
- uwzględniając wnioski Komisji w sprawie rozporządzenia i dyrektywy w związku z reformą systemu ochrony danych w UE,
- uwzględniając umowę między UE a USA w sprawie wzajemnej pomocy prawnej, umożliwiającą wymianę danych do celów zapobiegania działalności przestępczej i prowadzenia dochodzeń, konwencję w sprawie cyberprzestępczości (CETS nr 185), umowę „bezpiecznej przystani” między UE a USA (2000/520/WE), a także obecny przegląd systemu „bezpiecznej przystani”,
- uwzględniając amerykańską ustawę Patriot Act oraz ustawę o nadzorze nad wywiadem obcym (FISA), w tym sekcję 702 aktu zmieniającego FISA (FISAAA) z 2008 r.,
- uwzględniając trwające negocjacje nad umową ramową UE-USA o ochronie danych osobowych przekazywanych i przetwarzanych do celów współpracy policyjnej i współpracy między wymiarami sprawiedliwości,
- uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie prawa do prywatności i ochrony danych, zwłaszcza rezolucję z dnia 5 września 2001 r. w sprawie istnienia globalnego systemu przechwytywania prywatnych i handlowych wiadomości (system podsłuchu Echelon)⁽¹⁾,
- uwzględniając oświadczenia przewodniczącego Rady Europejskiej Hermana van Rompuy, przewodniczącego Parlamentu Europejskiego Martina Schulza, wiceprzewodniczącej Komisji/komisarz ds. sprawiedliwości, praw podstawowych i obywatelstwa Viviane Reding oraz wiceprzewodniczącej Komisji/wysokiej przedstawiciel Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Catherine Ashton,
- uwzględniając art. 110 ust. 2 i 4 Regulaminu,

⁽¹⁾ Dz.U. C 72 E z 21.3.2002, s. 221.

Czwartek, 4 lipca 2013 r.

- A. mając na uwadze, że partnerstwo transatlantyckie między UE i USA musi opierać się na wzajemnym zaufaniu i szacunku, lojalnej i wzajemnej współpracy, poszanowaniu podstawowych praw i praworządności;
- B. mając na uwadze, że państwa członkowskie są zobowiązane do poszanowania podstawowych praw i wartości ujętych w art. 2 TUE oraz w Karcie praw podstawowych;
- C. mając na uwadze, że przestrzeganie tych zasad zostało obecnie poddane w wątpliwość po tym, jak w czerwcu 2013 r. w doniesieniach prasy międzynarodowej ujawniono dowody na to, że poprzez takie programy jak PRISM władze USA uzyskują dostęp do danych osobowych obywateli UE korzystających z amerykańskich dostawców usług internetowych i przetwarzają je na szeroką skalę;
- D. mając na uwadze, że wątpliwości te dotyczą nie tylko działań władz USA, lecz także szeregu państw członkowskich UE, które według międzynarodowej prasy współpracowały z PRISM i innymi podobnymi programami lub uzyskiwały dostęp do utworzonych baz danych;
- E. mając ponadto na uwadze, że szereg państw członkowskich posiada programy inwigilacji podobne do PRISM lub rozważa ustanowienie takich programów;
- F. mając na uwadze, że pojawiły się szczególne pytania dotyczące zgodności z prawem UE praktyk Centralnej Agencji Rządowej (GCHQ, brytyjska agencja wywiadowcza), która w ramach programu o kryptonimie Tempora zakładała podsłuch bezpośrednio na kablach transatlantyckich przewodzących komunikację elektroniczną; mając na uwadze, że inne państwa członkowskie mają rzekomo dostęp do ponadnarodowej komunikacji elektronicznej bez formalnego nakazu, lecz w oparciu o specjalne sądy, przekazują dane innym krajom (Szwecja), a także mogą zwiększyć swój potencjał inwigilacji (Holandia, Niemcy); mając na uwadze, że w innych państwach członkowskich wyrażono zaniepokojenie uprawnieniami tajnych służb w zakresie przechwytywania informacji (Polska);
- G. mając na uwadze, że istnieją przesłanki świadczące o tym, iż przedmiotem inwigilacji i działalności szpiegowskiej USA stały się instytucje UE oraz ambasady UE i państw członkowskich;
- H. mając na uwadze, że komisarz V. Reding wystosowała pismo do amerykańskiego prokuratora generalnego Erica Holdera, przywołując obawy Europejczyków i zwracając się o wyjaśnienia i uściślenia odnośnie do programu PRISM i innych podobnych programów wiążących się z gromadzeniem i wyszukiwaniem danych oraz do przepisów, na podstawie których można udzielić zezwolenia na takie programy; mając na uwadze, że pomimo dyskusji, które miały miejsce na posiedzeniu ministrów sprawiedliwości UE i USA w dniu 14 czerwca 2013 r. w Dublinie, nadal nie otrzymano pełnej odpowiedzi władz amerykańskich;
- I. mając na uwadze, że na mocy umowy „bezpiecznej przystani” państwom członkowskim i Komisji powierza się obowiązek zagwarantowania bezpieczeństwa i integralności danych osobowych; mając na uwadze, że wszystkie przedsiębiorstwa zaangażowane w sprawę PRISM, o których donosi prasa międzynarodowa, są stronami umowy „bezpiecznej przystani”; mając na uwadze, że na mocy art. 3 tej umowy Komisja ma obowiązek ją uchylić lub zawiesić w sytuacji, gdyby nie przestrzegano któregoś z jej postanowień;
- J. mając na uwadze, że porozumienie między UE a USA o wzajemnej pomocy prawnej, ratyfikowane przez Unię i Kongres Stanów Zjednoczonych, określa tryb gromadzenia i wymiany informacji oraz zwracania się o pomoc i świadczenia jej w zakresie pozyskiwania dowodów znajdujących się w jednym kraju w celu wsparcia dochodzenia w sprawie karnej w innym kraju;
- K. mając na uwadze, że byłoby niefortunne, gdyby z powodu niedawnych doniesień miały ucierpieć starania na rzecz zawarcia transatlantyckiego partnerstwa w zakresie handlu i inwestycji (TTIP), będące wyrazem zaangażowania na rzecz dalszego zacieśniania partnerstwa między UE a USA;
- L. mając na uwadze, że w dniu 14 czerwca 2013 r. komisarz C. Malmström ogłosiła powołanie transatlantyckiej grupy ekspertów;
- M. mając na uwadze, że komisarz V. Reding wystosowała do władz Wielkiej Brytanii pismo, w którym wyraziła zaniepokojenie doniesieniami mediów w sprawie programu Tempora i zwróciła się o wyjaśnienia na temat jego zakresu i działania; mając na uwadze, że władze Wielkiej Brytanii bronią działalności wywiadowczej GCHQ i twierdzą, iż działają zgodnie z surowymi i legalnymi wytycznymi;

Czwartek, 4 lipca 2013 r.

- N. mając na uwadze, że na szczeblu UE zbliża się reforma związana z ochroną danych w postaci przeglądu dyrektywy 95/46/WE i jej zastąpienia przez proponowane ogólne rozporządzenie w sprawie ochrony danych i dyrektywę dotyczącą ochrony danych w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy na potrzeby zapobiegania przestępstwom, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie, wykrywania ich i ścigania albo wykonywania sankcji karnych oraz swobodnego przepływu takich danych;
1. potwierdzając nieustanne poparcie dla transatlantyckich wysiłków w walce z terroryzmem i zorganizowaną przestępczością, wyraża poważne zaniepokojenie w związku z programem PRISM i innymi podobnymi programami, ponieważ – o ile dotychczas dostępne informacje się potwierdzą – może to oznaczać poważne naruszenie podstawowego prawa obywateli i rezydentów UE do prywatności i ochrony danych, a także życia prywatnego i rodzinnego, poufności komunikowania się, domniemania niewinności, swobody wypowiedzi, swobody informowania oraz swobody prowadzenia interesów;
 2. stanowczo potępia szpiegowanie przedstawicielstw UE, ponieważ – o ile dotychczas dostępne informacje potwierdzą się – oznaczałoby to poważne naruszenie Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych i mogłoby wpłynąć na stosunki transatlantyckie; domaga się od władz USA natychmiastowych wyjaśnień w tej sprawie;
 3. wzywa władze USA, aby dostarczyły UE – bez nieuzasadnionej zwłoki – pełne informacje na temat programu PRISM i innych podobnych programów wiążących się z gromadzeniem danych – w tym na temat ich podstawy prawnej, koniecznego i proporcjonalnego charakteru oraz wdrożonych zabezpieczeń w celu ochrony podstawowych praw obywateli UE, takich jak ograniczenie zakresu i czasu trwania, warunków dostępu oraz niezależnego nadzoru, jak określono w konwencji w sprawie cyberprzestępczości – o co wystąpiła komisarz V. Reding w piśmie z dnia 10 czerwca 2013 r. skierowanym do prokuratora generalnego Erica Holdera; wzywa władze USA do zawieszenia i dokonania przeglądu wszelkich przepisów i programów inwigilacji, które naruszają podstawowe prawo obywateli UE do prywatności i ochrony danych, suwerenność i jurysdykcję UE i jej państw członkowskich, a także konwencję w sprawie cyberprzestępczości;
 4. wzywa Komisję, Radę i państwa członkowskie do rozważenia wszystkich instrumentów, jakimi dysponują w dyskusjach i negocjacjach z USA, zarówno na szczeblu politycznym, jak i eksperckim, aby osiągnąć powyższe cele, w tym ewentualnego zawieszenia porozumienia w sprawie rejestrów nazwisk pasażerów (PNR) oraz umowy w sprawie programu śledzenia środków finansowych należących do terrorystów (TFTP);
 5. domaga się, aby zapowiedzianej przez komisarz C. Malmström transatlantyckiej grupie ekspertów, w której weźmie udział Parlament, zagwarantowano odpowiedni poziom poświadczenia bezpieczeństwa i dostępu do wszystkich odnośnych dokumentów, tak aby mogła ona przeprowadzić swoje prace w należyty sposób i w określonych granicach czasowych; domaga się ponadto, aby Parlament był odpowiednio reprezentowany w tej grupie ekspertów;
 6. wzywa Komisję i władze USA do niezwłocznego wznowienia negocjacji nad umową ramową o ochronie danych osobowych przekazywanych i przetwarzanych do celów współpracy policyjnej i współpracy między wymiarami sprawiedliwości; wzywa Komisję do dopilnowania w trakcie tych negocjacji, aby umowa spełniała co najmniej następujące kryteria:
 - a) gwarantowanie obywatelom UE prawa do informacji, czy ich dane są przetwarzane w USA;
 - b) zapewnienie dostępu obywateli UE do wymiaru sprawiedliwości USA na równi z dostępem, jaki gwarantuje się obywatelom USA;
 - c) gwarantowanie w szczególności prawa do dochodzenia roszczeń;
 7. wzywa Komisję do dopilnowania, aby w wyniku transatlantyckiego partnerstwa w zakresie handlu i inwestycji (TTIP) z USA nie ucierpiały standardy UE w zakresie ochrony danych oraz negocjacje nad obecnym pakietem dotyczącym ochrony danych;
 8. wzywa Komisję, aby w świetle ostatnich doniesień przeprowadziła pełny przegląd umowy „bezpiecznej przystani” zgodnie z art. 3 tej umowy;
 9. wyraża poważne zaniepokojenie ujawnionymi informacjami dotyczącymi domniemanych programów inwigilacji realizowanych przez państwa członkowskie – zarówno z pomocą Agencji Bezpieczeństwa Narodowego USA, jak i jednostronnie; wzywa wszystkie państwa członkowskie do zbadania zgodności takich programów z prawem pierwotnym i wtórnym UE, zwłaszcza z art. 16 TFUE dotyczącym ochrony danych, oraz z zobowiązaniami UE w zakresie praw podstawowych wynikającymi z europejskiej konwencji praw człowieka oraz tradycji konstytucyjnych wspólnych dla państw członkowskich;

Czwartek, 4 lipca 2013 r.

10. podkreśla, że wszystkie przedsiębiorstwa świadczące usługi w UE muszą bez wyjątku przestrzegać prawa UE i ponoszą odpowiedzialność za wszelkie naruszenia;

11. podkreśla, że przedsiębiorstwa podlegające systemowi prawnemu państw trzecich powinny w jasny i widoczny sposób ostrzegać użytkowników znajdujących się w UE o możliwości przetwarzania danych osobowych przez organy ścigania i agencje wywiadowcze w następstwie tajnych rozkazów lub nakazów sądowych;

12. ubolewa nad faktem, że Komisja zrezygnowała z dawnego art. 42 projektu rozporządzenia w sprawie ochrony danych w wersji, która wyciekła; wzywa Komisję, aby wyjaśniła przyczyny tej decyzji; wzywa Radę, aby wzorując się na podejściu Parlamentu, przywróciła ten przepis;

13. podkreśla, że w demokratycznych, otwartych i praworządnych krajach obywatele mają prawo wiedzieć o poważnych naruszeniach swoich praw podstawowych, a także donieść o nich, również gdy bierze w nich udział rząd ich kraju; podkreśla, że potrzebne są procedury pozwalające informatorom na ujawnianie poważnych naruszeń praw podstawowych oraz trzeba zapewnić takim osobom konieczną ochronę, w tym na szczeblu międzynarodowym; wyraża stałe wsparcie dla dziennikarstwa śledczego i wolności środków przekazu;

14. wzywa Radę, aby w trybie pilnym przyspieszyła prace nad całym pakietem dotyczącym ochrony danych, a zwłaszcza nad proponowaną dyrektywą w sprawie ochrony danych;

15. podkreśla konieczność ustanowienia europejskiego odpowiednika mieszanych, parlamentarno-sądowniczych komisji kontrolno-śledczych ds. służb wywiadowczych, jakie obecnie działają w niektórych państwach członkowskich;

16. zobowiązuje swoją Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, aby dogłębnie zbadała tę sprawę we współpracy z parlamentami państw członkowskich i grupą ekspertów UE-USA powołaną przez Komisję oraz aby złożyła sprawozdanie do końca roku:

- a) gromadząc wszystkie odnośne informacje i dowody ze źródeł amerykańskich i unijnych (rozpoznanie);
- b) badając domniemaną działalność inwigilacyjną władz USA, a także wszelką taką działalność niektórych państw członkowskich (określenie zasięgu odpowiedzialności);
- c) dokonując oceny wpływu programów inwigilacji w odniesieniu do: praw podstawowych obywateli UE (zwłaszcza prawa do poszanowania życia prywatnego i prywatnej komunikacji, wolności słowa, domniemania niewinności i prawa do skutecznego środka odwoławczego); faktycznej ochrony danych zarówno w UE, jak i w odniesieniu do obywateli UE przebywających poza Unią, ze szczególnym naciskiem na skuteczność prawa UE w odniesieniu do mechanizmów eksterytorialności; bezpieczeństwa UE w erze chmury obliczeniowej; wartości dodanej i proporcjonalności takich programów w związku ze zwalczaniem terroryzmu; zewnętrznego wymiaru przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości (ocena ważności decyzji o odpowiednim stopniu ochrony wobec przekazów do państw trzecich, takich jak te wykonywane na mocy umowy „bezpiecznej przystani”, umów międzynarodowych i innych instrumentów prawnych przewidujących pomoc i współpracę prawną) (analiza szkód i ryzyka);
- d) badając najodpowiedniejsze mechanizmy dochodzenia roszczeń w przypadku potwierdzonych naruszeń (administracyjne i sądowe dochodzenie roszczeń i systemy rekompensaty);
- e) formułując zalecenia mające na celu zapobieżenie dalszym naruszeniom i zagwarantowanie wiarygodnego i wysokiego poziomu ochrony danych osobowych obywateli UE za pomocą odpowiednich środków, zwłaszcza poprzez przyjęcie pełnowymiarowego pakietu dotyczącego ochrony danych (zalecenia polityczne i prawodawstwo);
- f) formułując zalecenia mające na celu wzmocnienie bezpieczeństwa informatycznego w instytucjach, organach i agencjach UE za sprawą stosownych zasad bezpieczeństwa wewnętrznego systemów komunikacji, tak aby zapobiegać i zaradzać nieuprawnionemu dostępowi i ujawnianiu lub utracie informacji i danych osobowych (zarządzenie naruszeniom bezpieczeństwa);

17. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Komisji, Radzie, Radzie Europy, parlamentom państw członkowskich, prezydentowi Stanów Zjednoczonych, Senatowi i Izbie Reprezentantów Stanów Zjednoczonych oraz sekretarzowi bezpieczeństwa krajowego i sekretarzowi sprawiedliwości Stanów Zjednoczonych.